

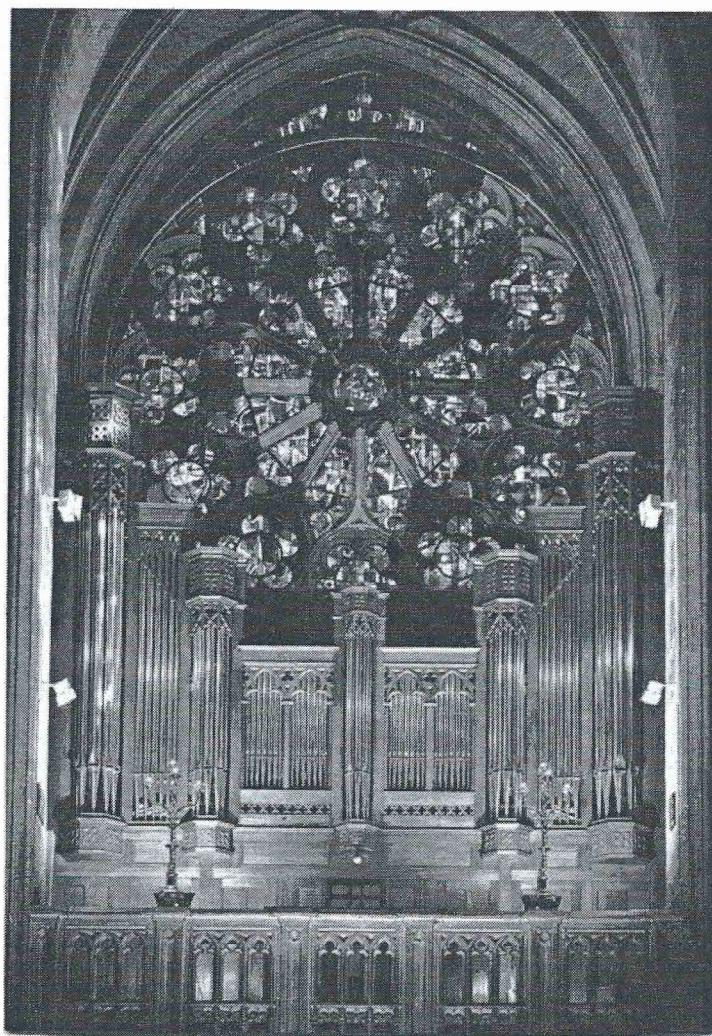
Het orgel van de St.-Petrus- en -Pauluskerk in Oostende

Historische schets (1)

In 1907 gebouwd door de Brusselse firma Pierre Schijven & C°. Het instrument telde oorspronkelijk 40 sprekende registers, verdeeld over drie klavieren en pedaal en was weggedrukt in drie te krappe kasten tegen de wanden van het doksaal. Dit had voor de klankuitstraling en de technische aanleg negatieve gevolgen.

Na de Tweede Wereldoorlog was het instrument stilaan onbespeelbaar geworden. Dit leidde tot een grote revisie en transformatie in 1954 door de firma Loncke. Het orgel werd inwendig grotendeels gereorganiseerd, de oude mechaniek werd vervangen door een nieuwe elektrische tractuur en de dispositie werd in barokke zin omgebogen en tot 45 registers uitgebreid, in de hoop een meer polyvalent orgeltype te creëren.

Mede door de geringe levensduur van de toegepaste constructies, geraakte het orgel opnieuw in verval. Nadat het rond 1990 zelfs volledig onbespeelbaar geworden was, maakte orgeldeskundige Koos van de Linde een ontwerp voor een nieuwe restauratie. De uitvoering van de werken werd in 1997 toevertrouwd aan de firma Flentrop Orgelbouw uit Zaandam (Nederland), die in dit soort restauraties een grote ervaring heeft.

Omdat ongeveer 70% van de pijpen nog redelijk bewaard was, werd voor het klinkende gedeelte voor een terugkeer naar de toestand van 1907 geopteerd, met enkele stijlgetrouwe toevoegingen. Het registraantal bedraagt nu 43.

Omdat op technisch en architectonisch vlak heel weinig van de originele toestand overgebleven was, werd geopteerd voor een feitelijke nieuwbouw in de geest van de Franse Romantiek. Er werd met integratie van alle nog bruikbare originele delen een nieuw front ontworpen dat het roosvenster vrijlaat maar tegelijkertijd het binnenwerk van het orgel voldoende ruimte biedt voor een gezonde opbouw.

Van de oorspronkelijke mechaniek en speeltafel was bij de transformatie in 1954 niets overgelaten en de oude windladen bleken zwaar getransformeerd en van een minderwaardige kwaliteit. De tractuur is weer volledig mechanisch, met gebruik van een barkermachine. De nieuwe speeltafel is naar originele voorbeelden vervaardigd. De oude pijpen zijn zorgvuldig gerestaureerd, de nieuwe werden nauwkeurig naar Schijvenvoorbeelden bijgemaakt.

Dispositie :

Grand-Orgue : Bourdon 16', Montre 8', Flûte harmonique 8', Bourdon 8', Gambe 8', Prestant 4', Flûte à cheminée 4', Doublette 2', Fourniture 4-5r, Cornet 5r, Bombarde 16', Trompette 8', Clairon 4'.

Positif expressif : Octave 8', Salicional 8', Flûte 8', Bourdon 8', Flûte harmonique 4', Nazard 2 2/3, Flageolet 2', Tierce 1 3/5, Trompette 8', Clarinette 8', Cor anglais 8'.

Récit expressif : Bourdon 16', Flûte harmonique 8', Bourdon 8', Dolciana 8', Voix céleste 8', Flûte d'écho 4', Doublette 2', Fourniture 3r, Trompette 8', Basson-Hautbois 8', Voix humaine 8'.

Pédalier : Contrebasse 16', Sous-basse 16', Quinte 12', Octave basse 8', Violoncelle 8', Flûte 4', Bombarde 16', Trompette 8'.

Accessoires et accouplements : g.o./ped., pos./ped., réc./ped., g.o./machine, pos./g.o., réc./g.o., réc./pos., réc.g.o. 16', expr.pos., expr.réc., forte général, appel des jeux de combinaison au g.o., pos., réc., ped., tremblant pos., tremblant réc.

Een reportage in « Kerk en leven » door Deken J. Dessein (2)

"Het vernieuwen werd een lange weg, soms bijna een lijdensweg. De aanvraag om betoelaagd te worden door Monumentenzorg werd afgewezen, ofschoon het orgel in een historisch monument staat. Gelukkig was de Stad begripvol en nam zij de kosten van het herstel op zich.

De firma Flentrop Orgelbouw uit Zaandam bij Amsterdam kreeg de opdracht toegewezen.

Twee jaren waren er nodig om de herstelling uit te voeren. Afbreken van het orgel en alles vervoeren naar Zaandam. Maanden was er werk in de ateliers: o.a. nieuwe pijpen maken, oude pijpen herstellen, een speeltafel maken... En dan alles terug naar Oostende brengen. Drie vrachtwagens volgeladen.

De opbouw van het nieuwe orgel – soms met drie, vier mannen – verliep vlot en volgens schema. Daarop kwam de periode van het intoneren (...) Bijna vier maanden. Noot na noot op de juiste klankhoogte gebracht door de heer Frans Vermeulen. Monnikenwerk! Samen met de andere medewerkers van Flentrop...

Negen jaren had dit orgel gezweven. Het heeft moeite gekost om het hersteld te krijgen. De betaling door de Stad heeft het mogelijk gemaakt. Een welgemeend woord van dank. Het is geen nutteloze investering. Orgelconcerten worden nu mogelijk. Knap werk van de orgeladviseur Koos van de Linde (...) Het geduld van organist Peter Ledaine is beloond. Jaren moest hij zich verhelpen, eerst men een Lonck-orgel, daarna met een Westen-felder. Sedert Kersmis 1999 kan hij zich weer uitleven. Maar het feestelijk inspelen door organist-titularis Ledaine, dat gebeurde voor ruim 500 enthousiaste luisteraars op zondag 7 mei 2000 (...) De techniek is prima, de klanken vol en warm.
(...) Wij zijn fier en gelukkig met het vernieuwde Schijven-orgel in de Sint-Petrus- en -Pauluskerk, dekanale kerk van de Stad Oostende".

Drie kerkorgels, op wandelafstand, in het hart van Oostende

Wij doelen niet alleen op het zoëven besproken "Schijven-Flentrop"-orgel van de Hoofdkerk maar tevens op zowel het nieuwe "Thomas"-orgel van de wijk Hazegras (4) als op het zogenoemde "Arnauts"-orgel van de Kapucijnenkerk.

Met de CD "*Orgels in Oostende*" (3) heeft organist Ledaine de intentie om een demonstratie te geven van de mogelijkheden van deze drie Oostendse orgelinstrumenten :

"In de Kapucijnenkerk komen de Renaissance en de Vroege Barok het best aan bod; de Hazegraskapel leent zich goed voor Bachmuziek. Beide kerken hebben een droge akoestiek, wat betekent dat er weinig nagalm is.

En door het Schijven-orgel in de 20ste eeuwse zgn. "*Grote Kerk*" zingt orgelmuziek uit de 19de en 20ste eeuw, wèl met een volle nagalm" (5).

Besluit

De Oostendse Hoofdkerk is jarig. Haar honderd jaar geschiedenis wordt opgeroepen via beeld, klank en muziek door middel van een eigentijdse DVD. En waarom niet ? Gedurende de voorbije zomerperiode gaf de DVD tekst en uitleg, niet alleen aan de Oostendenaars maar vooral aan de zeer vele toeristen die even aanlopen. De DVD kost 20,00 euro en is ter plaatse te koop. (6)

Een heel hoofdstuk behandelt de gemouvemeteerde peripetieën van het orgel.

Noten :

- (1) Voorheen verscheen reeds het artikel Het orgel van "De Grote Kerk" (inclusief de Oostendse kerkorgels, de organisten), in : De Grote Klok, nr. 18, april 1999, p. 24. De "Historiek" en "Dispositie" is van de hand van P. Ledaine
- (2) Weekblad "Kerk en leven", editie "Oostende-Centrum"; nrs. 18-19-20, 3-10-17 mei 2000, telkens op p. 1.
- (3) De CD kost 15 euro en kan besteld worden op het telefoonnummer 059/514903 of via e-mail : musica.orlandi@pandora.be. Daar ook is de info beschikbaar over het programma van de concertvereniging "Petrus- en Paulusconcerten"

Dit artikel is samengesteld uit het werk van meerdere auteurs; idee en redactie : Emile Smissaert.